

DECIZIE

27 septembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței,
JudecătoriValeriu Doagă,
Tamara Chișca-Doneva, Iurie Bejenaru,
Ala Cobăneanu, Svetlana Filincova

Examinând recursul declarat de către Gheorghe Căpățînă prin intermediul avocatului Negura Ion,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Căpățînă Gheorghe către Dabija Anton, privind încasarea datoriei,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2017, prin care a fost respins apelul declarat de avocatul Negura Ion, în interesele lui Gheorghe Căpățînă, s-a admis apelul depus de avocatul Cocos Mariana, în interesele lui Dabija Anton și casată parțial hotărârea Judecătoriei Criuleni din 25 mai 2016, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea a fost respinsă ca tardivă,

c o n s t a t ă :

La data de 04 aprilie 2016, Căpățînă Gheorghe a depus o cerere de chemare în judecată către Dabija Anton, solicitând scutirea de plata taxei de stat, asigurarea acțiunii prin aplicarea sechestrului pe bunurile mobile și imobile, pe mijloacele bănești aflate la conturile bancare ale pîrîtului Anton Dabija, în limita valorii acțiunii în sumă de 26184 euro 98 eurocenți, încasarea de la Anton Dabija în beneficiul lui Gheorghe Căpățînă a datoriei cu titlu de împrumut în sumă de 7200 euro, încasarea datoriei în sumă de 13350 euro cu titlu de împrumut și suma de 5634 euro 98 eurocenți dobînda de întîrziere și a cheltuielilor de judecată suportate în legătură cu acest proces.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 20 noiembrie 2010 a fost încheiat de notarul public Maria Ciuperca contractul de împrumut nr. 13237 prin care reclamantul Căpățînă Gheorghe a transmis cu titlu de împrumut pîrîtului Anton Dabija suma de 7200 euro pentru o perioadă de 6 luni, totodată, la 20 ianuarie 2011 a fost încheiat de notarul public Olga Golubciuc contractul de ipotecă nr. 492 prin care reclamantul Căpățînă Gheorghe a transmis cu titlu de împrumut pîrîtului Anton Dabija suma de 13350 euro pe termen de pînă la 20 noiembrie 2011, iar la pct. 2 al respectivului contract, este indicat că, pentru asigurarea rambursării în termen al echivalentului de 13350 euro, prevăzuți la pct. 1 al prezentului contract, Dabija Nastasia ipotechează: teren pentru construcții, cu suprafața de 0,295 ha, cu numărul cadastral 3129220.422, care se află în s. Măgdăcești, raionul Criuleni,

Republica Moldova; construcție casă de locuit individuală, cu numărul cadastral 3129220.422.01, cu suprafață la sol 89,6 m²; construcție accesorie, cu numărul cadastral 3129220.422.02, cu suprafață la sol 39,4 m²; construcție accesorie, cu numărul cadastral 3129220.422.03, cu suprafață la sol 25,6 m², care se află în s. Măgdăcești, raionul Criuleni, Republica Moldova.

Reclamantul a relevat că, pîrîtul Dabija Anton, din motive neîntemeiate, refuză să-și onoreze benevol obligațiile contractuale, deși a semnat contractul de împrumut nr. 13237 din 20 noiembrie 2010 care confirmă transmiterea sumei de 7200 euro și în baza contractului de ipotecă nr. 492 din 20 ianuarie 2011 care atestă transmiterea sumei de 13350 euro către pîrît, astfel, la 22 februarie 2013 reclamantul Căpățînă Gheorghi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Nastasiei Dabija, intervenient accesoriu Anton Dabija cu privire la exercitarea dreptului de gaj/ipotecă.

A menționat că, Căpățînă Gheorghi a depus cerere cu privire la renunțarea la pretenții, urmare a încheierii între Gheorghi Căpățînă și Anton Dabija la 24 aprilie 2013 a tranzacției de împăcare, prin care pârâtul Anton Dabija în pct. 3 se obligă să restituie suma împrumutată de la Gheorghi Căpățînă în baza contractului de ipotecă din 20 ianuarie 2011 integral pînă la 30 aprilie 2014, respectiv, prin încheierea din 30 decembrie 2013 a fost admisă renunțarea parțială a reclamantului Gheorghi Căpățînă la acțiune, urmare a încheierii tranzacției de împăcare.

La 23 iulie 2013, a fost primită spre examinare cererea reconvențională a Nastasiei Dabija împotriva lui Gheorghi Căpățînă cu privire la declararea nulității actului juridic, pe motivul că a fost încălcată procedura de întocmire a actului juridic de către notarul public Olga Golubciuc, în cadrul procesului notarul public Olga Golubciuc, a declarat că la 20 ianuarie 2011 la sediul biroului său, s-au adresat Nastasia Dabija, Gheorghi Căpățînă și Anton Dabija cu solicitarea de a autentifica contract de ipotecă a casei de locuit cu teren aferent din s. Măgdăcești, raionul Criuleni, proprietarul fiind Nastasia Dabija, în legătură cu faptul că fratele ei, Anton Dabija a împrumut de la Gheorghi Căpățînă suma de 13350 euro pe termen de pînă la 20 noiembrie 2011.

Prin hotărârea Judecătoriei Criuleni din 30 decembrie 2013, a fost admisă acțiunea reconvențională și constatată nulitatea absolută a contractului de ipotecă nr.492 din 20 ianuarie 2011 încheiat între Căpățînă Gheorghi și Nastasia Dabija, autentificat de notarul public Olga Golubciuc, iar hotărârea Judecătoriei Criuleni din 30 decembrie 2013 a fost menținută de instanțele ierarhic superioare, astfel devenind definitivă și irevocabilă, prin urmare, hotărârea nominalizată constată nulitatea contractului de ipotecă nr. 492 din 20 ianuarie 2011 în partea ce ține de ipotecarea bunurilor în calitate de mijloc de garantare a executării obligației dar confirmă faptul acordării împrumutului de către Căpățînă Gheorghi lui Dabija Anton în sumă de 13350 euro.

În așa mod, pe lângă faptul că contractul de ipotecă confirmă împrumutul lui Căpățînă Gheorghi către Dabija Anton în sumă de 13350 euro pînă la 20 noiembrie 2011, părțile au încheiat de comun acord tranzacția de împăcare din 24 aprilie 2013 prin care se reconfirmă existența datoriei indicate în contractul de ipotecă și stabilesc un nou termen de rambursare a sumei, pînă la 30 aprilie 2014.

Prin cererea adresată Judecătoriei Criuleni la 24 aprilie 2013, pârâtul indică

expres că prin prezenta demonstrează semnarea tranzacției de împăcare din 24 aprilie 2013, astfel recunoaște existența datoriei precum și eşalonarea achitării acesteia, cât și pârâțul Dabija Anton a oferit asigurări verbale reclamantului precum că pînă la 30 aprilie 2014 va restitui și suma de 7200 euro împrumutată în baza contractului de împrumut nr. 13237 din 20 noiembrie 2010.

Reclamantul a menționat că și-a onorat obligațiunile sale contractuale integral, însă pârâțul pînă în prezent nu a restituit suma primită cu titlu de împrumut, acumulând astfel o datorie în sumă de 7200 euro, stabilită în baza contractului de împrumut nr. 13237 din 20 noiembrie 2010 autentificat de notarul public Maria Ciuperca și datoria de 13350 euro în baza contractului de ipotecă nr. 492 din 20 ianuarie 2011, autentificat de notarul public Olga Golubciuc și tranzacția de împăcare din 24 aprilie 2013, însă pârâțul nu-și onorează obligațiunile contractuale privind rambursarea datoriei acumulate, încălcând astfel prevederile contractelor de împrumut, cât și prevederile legislației în vigoare privind executarea obligațiilor.

În baza prevederilor legale și contractuale, reclamantul a întreprins toate măsurile legale, înștiințând în acest sens pârâțul despre necesitatea executării obligațiilor contractuale, pentru soluționarea neînțelegerilor dintre Căpățîna Gheorghii și Dabija Anton, reclamantul s-a adresat în mod repetat cu notificare, prin care a înștiințat debitorul ca să achite datoria, de asemenea fiind preîntâmpinat despre consecințele neexecutării notificării, cu toate că debitorul este conștient despre solicitările reclamantului privind rambursarea împrumutului, nu a restituit datoria pînă în prezent, respectiv pârâțul nu a oferit careva posibilități de soluționare definitivă a litigiului, cu rea-credință tergiversează rambursarea banilor primiți cu titlu de împrumut.

Dat fiind faptul că părțile prin tranzacția de împăcare din 24 aprilie 2013 au stabilit termenul de scadență la care Dabija Anton urma să-și execute obligația și anume 30 aprilie 2014, pe lângă suma datorată de 13350 euro, pârâțul urmează să achite și dobânda de întârziere în valoare de 5634 euro 98 cenți.

Prin hotărârea Judecătorei Criuleni din 25 mai 2016, s-a admis parțial acțiunea.

S-a încasat de la Dabija Anton în beneficiul lui Căpățîna Gheorghii suma împrumutului în mărime de 7200 euro (șapte mii două sute) euro. S-a încasat de la Dabija Anton în beneficiul lui Căpățîna Gheorghii cheltuielile de asistență juridică în mărime de 6000 (șase mii) lei. S-a încasat de la Dabija Anton în beneficiul statului taxa de stat în quantum de 4833 (patru mii opt sute treizeci și trei) lei 90 bani. În rest cererea de chemare în judecată s-a respins ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2017, a fost respins apelul declarat de avocatul Negura Ion, în interesele lui Gheorghii Căpățîna, admis apelul depus de avocatul Cocoș Mariana, în interesele lui Dabija Anton și casată parțial hotărârea Judecătorei Criuleni din 25 mai 2016, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea a fost respinsă ca tardivă.

La data de 28 aprilie 2017, Gheorghii Căpățîna prin intermediul avocatului Negura Ion, a depus cerere de recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2017, solicitând casarea acesteia, casarea parțială a hotărârii primei instanței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea reclamantului să

fie admisă.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 16 august 2017, recursul declarat de Gheorghe Căpățînă prin intermediul avocatului Negura Ion a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 02 februarie 2017, însă la materialele cauzei nu sunt anexate probe ce ar confirma cu certitudine data comunicării acestora părților, astfel cererea de recurs declarată la 28 aprilie 2017 se consideră depusă în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

Verificând legalitatea deciziei atacate, prin prisma argumentelor invocate în cererea de recurs, Colegiul constată că instanța de apel, la examinarea cauzei, a încălcat normele de drept material, și anume, a interpretat în mod eronat legea.

În corespundere cu prevederile art. 373 alin. (4), (5) al Codului de procedură civilă, instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, fiind investită cu examinarea din toate punctele de vedere a apelului declarat, instanța de apel a omis să se expună asupra tuturor motivelor invocate de Gheorghe Căpățînă, fapt prin care a interpretat eronat prevederile normei legale citate supra, concluzionând că soluția emisă este legală.

În cererea de apel împotriva hotărârii Judecătoria Criuleni din 25 mai 2016, Gheorghe Căpățînă a menționat expres faptul că deși în hotărârea contestată este menționat că nu au fost anexate probe ce ar dovedi existența datoriei, instanța de fond nu s-a expus asupra așa numitei tranzacții de împăcare din 24 aprilie 2013, semnată de Dabija Anton, care confirmă existența datoriei.

Necăținnd la acest fapt, instanța de apel în nici o măsură nu s-a expus la acest aspect relevant speței, or acest înscris chiar și în situația în care nu a fost omologat (confirmat) de către instanță pentru a servi temei de încetare a procesului, reprezintă în sine un act juridic și o manifestare de voință a lui Dabija Anton, prin care recunoaște existența datoriei față de Gheorghe Căpățîna.

Cu privire la pretențiile lui Gheorghe Căpățîna de încasarea da datoriei existente în baza contractului de ipotecă nr. 492 din 20 noiembrie 2011, Colegiul reține următoarele.

După cum s-a constatat supra, prin decizia recurată a fost casată parțial hotărârea primei instanțe, fiind menținute dispozițiile referitoare la datoria solicitată de Gheorghi Căpățina în baza contractului de ipotecă specificat anterior.

Așadar, instanța de fond pentru a respinge solicitarea lui Gheorghi Căpățina de încasarea a datoriei existente în baza contractului de ipotecă nr. 492 din 20 noiembrie 2011, a reținut că pentru dovedirea faptului încheierii contractului de împrumut este necesară prezentarea unui înscris semnat de părți, întru respectarea formei scrise al actului juridic, iar odată ce despre acordarea împrumutului era specificat doar în pct. 1 al contractului de ipotecă nr. 492 din 20 noiembrie 2011, care a fost declarat nul printr-o hotărâre irevocabilă, a concluzionat despre lipsa probelor în sensul existenței împrumutului și respectiv a obligației de a-l rambursa și a respins acțiunea în această parte.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanțele de judecată inferioare au admis în principiu existența împrumutului acordat de către Căpățina Gheorghi lui Dabija Anton rezultat din contractul de ipotecă, însă din considerentul că acesta a fost declarat nul au ajuns la concluzia lipsei altor probe în acest sens.

Prin urmare, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii contestate, la fel reținând faptul nulității absolute al contractului de ipotecă, menținând opinia instanței de fond referitor la faptul că din acest act juridic rezultă faptul acordării împrumutului, nu s-a expus asupra efectelor nulității absolute acestui act juridic.

În conformitate cu prevederile art. 219 al Codului civil, actul juridic nul încetează cu efect retroactiv din momentul încheierii. Dacă din conținutul său rezultă că poate înceta numai pentru viitor, actul juridic nu va produce efecte pentru viitor. Fiecare parte trebuie să restituie tot ceea ce a primit în baza actului juridic nul, iar în cazul imposibilității de restituire, este obligată să plătească contravaloarea prestației.

Or, în cazul în care instanțele inferioare reținând nulitatea contractului de ipotecă, ajungeau doar la concluzia lipsei probelor, admisibile după forma stabilită de lege (forma scrisă), urmau să țină cont de așa numita tranzacție de împăcare din 24 aprilie 2013, semnată de Gheorghi Căpățina și Anton Dabija, potrivit căreia, după cum s-a menționat mai sus, ultimul recunoaște faptul existenței obligației de a rambursa datoria născută din contractul de ipotecă.

În această ordine de idei, Colegiul va respinge argumentele intimatului Anton Dabija în susținerea poziției de nerecunoaștere a datoriei existente, că acesta nu a semnat contractul de ipotecă, că textul tranzacției nu se conține în încheierea Judecătorei Criuleni din 30 decembrie 2013, prin care s-a admis renunțarea lui Gheorghi Căpățina la acțiune, ori reieșind din cele expuse supra acestea nu sunt relevante speței.

Astfel, admiterea prin încheiere a renunțării lui Gheorghi Căpățina la acțiune a avut loc în cadrul altui proces cu alt obiect și anume exercitarea dreptului de gaj și nicidecum încasarea datoriei.

În continuare, Colegiul conchide că pentru a constitui mijloc de probă a existenței datoriei, tranzacția de împăcare ca acord de voință a lui Anton Dabija, nu urma a fi omologată (confirmată) de instanța de judecată, condiția respectivă fiind

necesară numai pentru încetarea procesului. În consecință, reiterând cele expuse, o tranzacție de împăcare semnată de părți dovedește recunoașterea de către semnatarii acesteia a unor fapte juridice.

Contrar celor expuse, instanța de apel nu a luat în considerație toate probele prezentare de părți, în special tranzacția de împăcare din 24 aprilie 2013, din punctul de vedere expus.

Cu privire la tardivitatea acțiunii, Colegiul reține că potrivit prevederilor art. 267 al Codului civil, termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani, iar conform art. 272 al aceleiași Legi, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

Colegiul reține că contractul de împrumut nr. 13237 a fost încheiat între Căpățina Gheorghe și Dabija Anton la data de 20 noiembrie 2010, cu termenul de executare de 6 luni, astfel dreptul la acțiune a lui Căpățina Gheorghe a apărut odată ce în termenul stabilit în contract debitorul nu și-a executat obligația, adică la 20 mai 2011, iar termenul limită de depunere al acțiunii întru apărarea drepturilor sale urmând a fi cel târziu la 20 mai 2014.

Astfel, Colegiul ajunge la concluzia că instanța de apel a ajuns just la concluzia de a respinge ca tardivă acțiunea lui Căpățina Gheorghe în partea încasării datoriei în baza contractului de împrumut nr. 13237 din 20 noiembrie 2010.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va respinge ca declarative și lipsite de suport probatoriu argumentele recurentului Căpățina Gheorghe cu privire la faptul că acesta a purtat discuții verbale cu intimatul despre executarea obligației de rambursare a datoriei și că ultimul l-a asigurat verbal că o va face până la 30 aprilie 2014, data când de fapt a aflat despre încălcarea drepturilor sale, or la materialele cauzei nu există înscrisuri doveditoare în acest sens.

Repunerea în termen prin admiterea pretențiilor lui Căpățina Gheorghe în situația în care acesta nu prezintă careva probe în susținerea omiterii termenului, nesolicitând repunerea în acest termen, se apreciază de Colegiu ca nemotivată, prin care se va încălca dreptul debitorului la un proces echitabil consfințit de art. 6 § 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Prin prisma jurisprudenței CEDO a fost constatat de Curte că, prin neprezentarea motivelor de repunere în termenul de prescripție constituie o violare a art. 6 § 1.

În cauza Popov 2 c. Moldovei, Curtea reiterează că, articolul 6 § 1 al Convenției obligă instanțele judecătorești să-și motiveze hotărârile lor. În cauza Ruiz Torija c. Spain, (hotărâre din 9 decembrie 1994), Curtea a constatat că omisiunea instanței judecătorești de a motiva refuzul de a accepta o obiecție potrivit căreia acțiunea era tardivă, a constituit o violare a acestei prevederi.

Aceleași constatări privind repunerea nemotivată în termenul de prescripție au fost relevate la paragraful 41 al Hotărârii Curții pe cauza Melnic c. Moldovei.

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite

recursul, de a casa parțial decizia Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2017, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare în partea casată în alt complet de judecată.

La judecarea cauzei, instanța urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită un act judecătoresc întemeiat și legal, reieșind din toate circumstanțele reale și esențiale ale cauzei.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Gheorghi Căpățînă prin intermediul avocatului Negura Ion.

Se casează parțial decizia Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Căpățînă Gheorghi către Dabija Anton, privind încasarea datoriei, în partea ce ține de pretențiile cu privire la încasarea datoriei în baza contractului de ipotecă nr. 492 din 20 ianuarie 2011 și se remite cauza în această parte spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată. În rest decizia de menține.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Judecători

Valeriu Doagă,

Tamara Chișca-Doneva,

Iurie Bejenaru,

Ala Cobăneanu,

Svetlana Filincova